

Literární putování

Libereckým krajem

květen
2025

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

Pod Vlhoštěm krajem hastrmana

Krajina kolem **Holan, Rybnova, Zahrádek** a všech dalších míst celého putování je spjata s románem **Hastrman Miloše Urbana** (4. října 1967, Sokolov), který za svůj skutečný domov považuje Doksy. Tajuplný příběh je umístěn do fiktivní Staré Vsi. Postava tajemné bytosti Odradka pochází z Kafkovy povídky *Starost hlavy rodiny*: „Vypadá jako plochá, hvězdicovitá cívka na nitě ... z prostředka hvězdice vychází malá šikmá hůlka a k této hůlce se pak v pravém úhlu pojí ještě jedna.“ Urban jej popisuje jako „podivný zámotek bez rukou, bez nohou, s cípatou hlavou,“ z čehož můžeme usuzovat, že jde o pohanského bůžka, ochránce hory Vlhošť, jakýsi symbol zdviženého prstu přírody nad hastrmanem, který jakožto vyšší moc dohlíží, aby se hastrman držel svého poslání a nedělal ze sebe lidumilce. Jakmile se jím stane, musí se obětovat pro záchranu krajiny.

V Zahrádkách se 5. června 1855 v rodině hraběcího správce kounicovského panství narodil **Josef Neuwirth**. Zde také začal navštěvovat národní školu. Poté dva roky chodil do školy v Housce, kam jeho rodina přesídlila. Od podzimu 1867 se již s Neuwirthem setkáváme v České Lípě, kde navštěvoval řádové gymnázium. V letech 1878–79 byl Neuwirth suplentem na českolipském gymnáziu a nadšeně se účastnil aktivit nedávno založeného spolku Nordböhmischer Excursionsklub. Napsal nespočetně

odborných děl, v nichž se zaměřil na české středověké umění a stal se kupříkladu důležitým spolupracovníkem při zpracovávání dílu o Čechách pro velkorysý publikační projekt následníka trůnu pod názvem *Österreich-Ungarn in Wort und Bild*. Ve sborníku *Spitzberg Album* uveřejnil několik básní.

Dalším zahrádeckým rodákem je **Erhard Müller** (22. června 1908), doktor filosofie, narodil se v učitelské rodině a po brzkém otcově úmrtí se rodina přestěhovala do rodiště matky, Podhůří (Harty) u Vrchlabí, kde strávil dětství. Psal vyprávění a romány, např. **Am Südhang der Sudeten** (1942, Na jižním svahu Sudet).

Josef Langhammer (1865, Česká Lípa) zpracoval pod názvem *Schwedenkreuz* pověst z Holan z německé selské války o švédském kříži, který kdosi vztyčil na místě smrtelné nehody.

V Holanech zemřel 8. prosince 1871 **Friedrich Lucke**, autor básně *An den Höllengrund*.

Standa Holub (1944, Nový Bydžov) žije od roku 1948 v České Lípě a do kultury města se zapsal svou účastí v projektu Bohem Club. Zkratka Help, kterou používali, byla poskládána ze jmen členů a Holub vzpomíná: „*Ceduli s nápisem HELP mi připevnili*

Každý měsíc zveřejníme nový výlet za zajímavými literárními osudy a památkami našeho kraje.

Informace a podklady ke každé vycházce včetně mapy s trasou výletu naleznete vždy na našich webových stránkách a sociálních sítích. Vydejte se s námi odkrýt literární stopy v našem kraji!

YouTube www.kvkli.cz

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

Literární putování

Libereckým krajem

květen
2025

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

na vozík s vojkou a já jsem s ním podle potřeby jezdil z chaty v Holanech do dva kilometry vzdálené hospody pro lahvové pivo.“ Psal rovněž Umělecké noviny, z nichž vznikla sbírka **Básně holubí** (1998) a knížka **Život holubí**. V roce 2007 vyšlo DVD s názvem **Život je obnošená vesta. Stanislav Holub, básník století**.

Vedoucí skautského oddílu **Vladimír Stanislav** (1977, Liberec) zmiňuje v knize **Nebezpečný Prostor** (2010), odehrávající se v Lužických horách a Máchově kraji, mj. Zahrádky.

Druhé zastavení je u hrádku Milčany u **Hostíkovic** (též zvaného Vítkovec), kde si připomeneme mj. díla zmiňující horu **Vlhošť**.

V Hostíkovicích se 11. února 1876 narodil **Josef Fühlich**, spisovatel, kreslíř vzorků a fotograf ve Vídni, autor básní **Die Ringe des Jahres** (1937).

Alexandr Kliment (30. ledna 1929, Turnov) v románu **Nuda v Čechách** (1979) píše: „Jsem odmalička pohlavní člověk, dívám se na krajinu jako na ženu ... a vy tu se mnou prostě jste jako Středohoří. Oblý Říp, na němž prý stanul nás praotec, a vyhaslé sopky, Milešovka a Vlhošť nebo Bezdězové a Háznburk, zemské cecky se zřícenými dvorci na vrcholech, protáhlé hýždě Krkonoš a Český kras, prý dokonce ráj s Myší dírou pod Hrubou skálou v puklých stěnách pískovce, jenž obrůstá drsným mechem a rudou titěrností vřesu.“

Také **Vojtěch Vaner** (23. května 1975, Liberec) v knize **Machovec v koutě** (2016) v textu *Vzpomínky na hory* nezapomněl na Vlhošť ani na nedaleké Sedlo u Úštěku.

Třetí zastavení u Dolanského rybníku je věnováno **Holanským rybníkům, Ronovu** a více **Stranné**.

Šebestián Hněvkovský ve třetím zpěvu básně *Děvčí boj*, uveřejněné v Puchmajerově almanachu **Nové básně 3** (1814), zmiňuje vrch Ronov a hrad.

Karel Hynek Mácha dle **Deníků a Hradů spatřených** navštívil osobně Ronov a stejný den 2. srpna 1832 také další hrady v okolí, Jestřebí, Žižkov (Vřísek) a Hrádek u Úštěku.

Anna Nora von Görner (6. září 1832, Praha) byla manželka JUDr. Antona rytíře von Görner, zemského advokáta v Praze, narozeného ve Stranném u Blíževedel. V almanachu *Spitzberg-Album* byla uveřejněna její báseň z vrcholu Luže.

Holanským rybníkům věnoval jednu báseň plodný básník **Josef Brož** (27. ledna 1921 104 let, Lhotice).

Jaroslav Balvín (6. října 1981, Česká Lípa) v knize **Mácha: Deníky. Turistický průvodce** (2010) také zmiňuje Ronov. Ronov se stal také místem řady pověstí.

Předposlední zastavení je u skály **Smrtka**, kde zmíníme několik autorů a děl z **Kozlů, Kvítkova, Blíževedel a Úštěka**.

Franz Josef Ramisch (22. července 1856, Kozly) žil v Kvítkově a působil jako odborný učitel a dirigent v Terezíně, později na měšťance v Lovosicích. Psal básně a písně, k nimž skládal i hudbu, mj. **Ein Sommertag auf dem Lande. Liederspiel mit Declamationen. Op. 47** (Letní den na venkově. Zpěvohra s deklamacemi. Op. 47).

Anton Herglotz žil v 90. letech 19. století v Blíževedlech, kde působil jako katolický kněz, poté v Kravařích (Radoušově) a články přispíval do vlastivědného periodika *Mittheilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs*.

Literární putování

Libereckým krajem

květen
2025

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

V okolí Úštěku se odehrává dílo **Veroniky Bendové** (1974) *Konec sezóny na koupališti Úštěk* (2024).

Závěr vycházky je ve **Stvolínkách**, spjatých s řadou autorů.

Wilhelm Seifert (22. dubna 1820, Stvolínky) působil jako děkan v České Lípě. Publikoval báseň *Das Christkind der Armen* (Ježíšek chudých).

Alois Jaksch (18. prosince 1854, Stvolínky) byl chemikem v továrně na zápalné materiály v Lauenburgu. Psal odborná díla a beletrii ve stvolínckém nářečí, mj. *Wie der Michelbauer deutschnational wurde* (Jak sedlák Michel nabyl německého národního uvědomění), *Der Schatz in der Ronburg* (Poklad v hradu Ronovu), *Der Dorfspekulant* (Vesnický spekulant), *Der Überfall im kalten Grunde* (Přepadení ve studeném dole) či hru *Wetterleuchten* (Blýskavice, 1900).

Raimund Maras (9. února 1845, Česká Lípa – 4. března 1914, Mimoň) pracoval jako kancelista na zámku ve Stvolínkách, správce školy v Radči u Žandova

a učitel v Novinách pod Ralskem. Získal literární cenu o nejlepší povídku napsanou v dialektu, některá svá vyprávění vydal také v Braillově písmu. Psal divadelní hry a příběhy, např. *Das Fischer-mädchen von Politz* (Rybářské děvče z Police), která byla několikrát hrána v Č. Lípě a v Novém Boru, *Bunte Bilder und Gestalten aus dem nordlichen Böhmen* (Pestré obrazy a postavy ze severních Čech, 1893) ad. Napsal také průvodce *Spaziergänge auf und um den Roll* (Vycházky na Ralsko a do jeho okolí) či *Niemes mit dem Roll* (Mimoň s Ralskem, 1903).

Heinrich Schubert žil na počátku 20. století ve Stvolínkách a přispíval do vlastivědného periodika *Mitteilungcn des Nordböhmisches Excursions-Clubs*.

Se záchranou zámku Stvolínky je spjat zpěvák, regionální historik, hudební publicista a skladatel, básník a prozaik **Jiří Bartoloměj (Bartoš) Sturz (Šturc)** (15. prosince 1977, Mladá Boleslav), jehož básně celé putování zakončí.

Františka Dudková Párysová a Marek Sekyra

PEKELSKÉMU ÚDOLÍ Friedrich Lucke

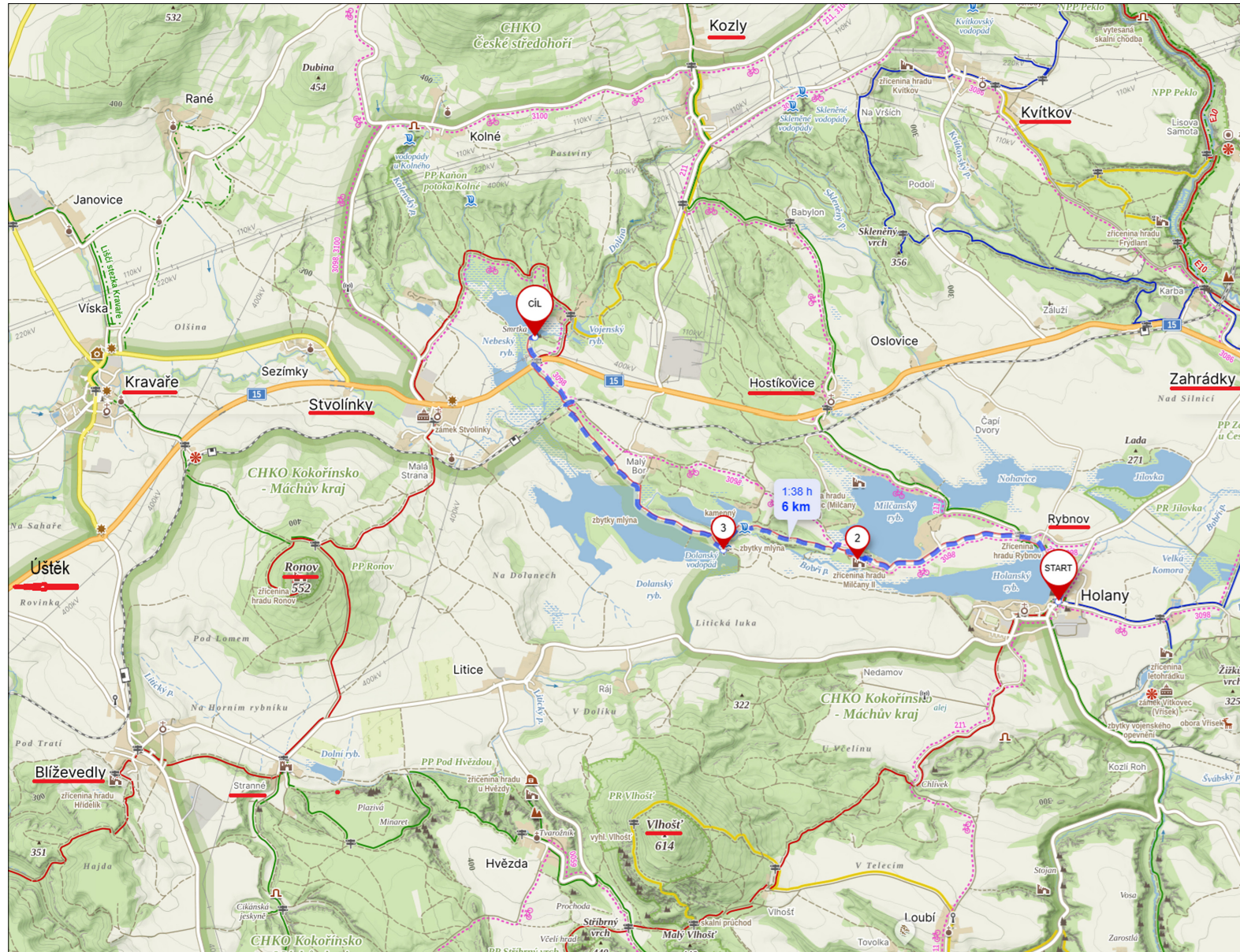
*Zdravím vás, radosti plné nivy,
skály, jež hladí jarních vánků ruka!
Příroda svůj pohled snivý
obrací na tvá krásná luka;
ráj tu i v dáli zřím při své chůzi
krajem, v němž půvaby se všechny snoubí;
kol pramenů tvých, stromů kol ve větvích loubí
se vznáší ruku v ruce múzy.*

SMRTKA (Stvolínky) Marek Sekyra

*Léto se vedví rozlomilo
jak renesanční náhrobek,
s nekrvavou ranou přes řadra
ta dívka na něm vzpomíná
rok patnáct set sedmdesát dva,
kdy blesk ťal starý peň do jádra,
kdy vynesla smrtku do rybníka.*

Léto se vedví rozlomilo.

Výletní mapa

- 1) Holany, Rybnov** – dějiště díla **M. Urbana** a **J. Langhammera**, působiště **F. Lukeho** a **S. Holuba** / **Zahrádky** rodiště **J. Neuwirtha** a **E. Müllera**, dějiště díla **V. Stanislava**
- 2) Hostíkovic** – rodiště **J. Führichta** / **Vlhošť** – dějiště díla **M. Urbana**, zmínka v díle **A. Klimenta** a **V. Vanera**
- 3) Holanské rybníky** – dějiště díla **M. Urbana** a **J. Brože** / **Ronov** – zmínka v díle **Š. Hněvkovského**, **K. H. Mácha** a **J. Balvína** / **Stranné** – místo spjaté s **A. N. Görner**
- 4) Smrtka** – dějiště díla **M. Sekyry** / **Kozly, Kvitkov** – rodiště a působiště **F. J. Ramische** / **Blíževedly** – působiště **A. Herglotze** / **Ústék** – dějiště díla **V. Bendové**
- 5) Stvolínky** – rodiště **W. Seiferta** a **A. Jaksche**, působiště **R. Marase**, **H. Schuberta** a **J. B. Sturze**